

Денисенко Микола Павлович

д-р. екон. наук, професор,
професор кафедри економіки та сфери обслуговування
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Бреус Світлана Василівна

д-р. екон. наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

У сучасних умовах важливим завданням держави на шляху забезпечення висхідного тренду економічного зростання України є підвищення рівня її конкурентоспроможності, одним з основних інструментів забезпечення якого є здійснення управління інвестиціями з урахуванням досвіду провідних країн світу. Доцільність реалізації зазначеного актуалізується в умовах нарощування процесів глобалізації [1-3], зменшенню негативного впливу якої на економічний розвиток, запорукою економічного розвитку та благополуччя держави й забезпеченню її конкурентоспроможності на світовій арені сприяють вагомні позиції в інвестиційній сфері.

Така ситуація, що склалась в економіці України у інвестиційній сфері, є одночасно наслідком інвестиційної політики держави й сигналом про існування проблем у цій сфері та свідчить про можливості покращення інвестиційного клімату в державі, сприяти чому, не в останню чергу, може використання досвіду розвинених країн світу у сфері управління їх інвестиційною діяльністю. Світовий досвід реалізації державної інвестиційної політики переконливо свідчить, що вона спрямована на залучення іноземних інвестицій. TOP-20 країн, які отримали найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій в 2018-2019 роках, за даними доповіді Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) [4, с. 241], наведено у табл. 1, дані якої свідчать про те, що загалом продовжилось скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій практично у всіх країнах. Воно, у свою чергу, пов'язане з геополітичними та торговими ризиками, погіршенням глобального клімату для міжнародної торгівлі та інвестицій, захистом вітчизняних технологій та активів від іноземних держав та компаній [5].

Таблиця 1

Країни, що отримали найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій

Країни відповідно до їх за місця у 2019 році	Місце країни у 2018 році	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд дол США		Відхилення	
		у 2018 році	у 2019 році	абсолютне, +, -	відносне, %
США	1	254	246	-8	-3,15
Китай	2	138	141	3	2,17
Сінгапур	5	80	92	12	15,0
Нідерланди	3	114	84	-30	-26,32
Ірландія	189	-28	78	106	-378,57
Бразилія	9	60	72	12	20,0
Гонконг	4	104	68	-36	-34,62
Великобританія	8	65	101	36	55,38

Продовження табл. 1

Країни відповідно до їх за місця у 2019 році	Місце країни у 2018 році	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд дол США		Відхилення	
		у 2018 році	у 2019 році	абсолютне, +, -	відносне, %
Індія	12	42	51	9	21,43
Канада	11	43	50	7	16,28
Німеччина	6	74	36	-38	-51,35
Австралія	7	68	36	-32	-47,06
Франція	13	38	34	-4	-10,53
Мексика	14	35	33	-2	-5,71
Росія	21	13	32	19	146,15
Італія	15	33	27	-6	-18,18
Кіпр	38	6	24	18	300,0
Індонезія	17	21	23	2	9,52
Швеція	49	4	21	17	425,0
Ізраїль	16	21	18	-3	-14,29

Джерело *. Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [4, с. 241].

В економіку України, за даними [4, с. 241], у 2019 році залучено прямих іноземних інвестицій в обсязі 3070 млн дол. США, у 2018 році 2355 млн дол. США. Таким чином, незважаючи, що Україна не увійшла до ТОП-20 країн за обсягом залучених прямих іноземних інвестицій, спостерігається стабільна тенденція росту їх обсягу (30,36 %).

У зв'язку з нарощуванням обсягів пандемії, викликаних COVID-19, відбулось суттєве зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій у всьому світі. Так, обсяг прямих іноземних інвестицій у світі в першому півріччі 2020 року скоротився на 49 % порівняно з аналогічним періодом 2019 року й склав 399 млрд дол. США. Зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій стосувалось всіх їх основних форм: кількість нових оголошених інвестиційних проектів знизилася на 37 %, транскордонних злиттів та поглинань – на 15 %, оголошених угод з фінансування транскордонних проектів – на 25 % відповідно [6].

При цьому найбільше зменшився обсяг прямих іноземних інвестицій в розвинені країни (75 %), вони становили, за оцінками, 98 млрд дол. США в першому півріччі 2020 року, в країни – на 16 %, в країни Африки – на 28 %, Латинської Америки і Карибського басейну – на 25 %, – в країни Азії – на 12 %, основною причиною чого були стабільні інвестиції в Китай. На країни, що розвиваються Азії припадало більше половини світових прямих іноземних інвестицій. В цілому, враховуючи підсумки 2020 року, прогнозне зниження обсягу прямих іноземних інвестицій у світі становить 30-40 %, точність цього прогнозу ускладнюється значною невизначеністю щодо тривалості та наслідків пандемії, викликані коронавірусною інфекцією COVID-19 [6]. Зокрема, в США, країні з найбільшими обсягами інвестицій, для відновлення економіки для подолання наслідків пандемії планується виділити 1,9 трлн дол., з них: 415 млрд – на боротьбу з COVID-19: 50 мільярдів з них – на тести, а 20 мільярдів – на вакцини; 440 млрд – на підтримку малого бізнесу та місцевих громад [7].

Задля підвищення ефективності реалізації інвестиційної політики розвинені країни світу використовують різні стратегії інвестиційного розвитку, найпоширенішими серед яких є такі [8, с. 324-327]:

1. Активного втручання (поширена в Японії). Держава прямо бере участь у реалізації інвестиційних програм через державний сектор економіки, та побічно через інституції й сприяє активному фінансовому забезпеченню, надає суттєві пільги як підприємницьким структурам, так і закладам вищої освіти, що самостійно виконують НДДКР.

2. Децентралізованого регулювання (отримала найбільше розповсюдження у США та Великобританії). Держава більш опосередковано бере участь в інвестиційному розвитку

організацій та суб'єктів господарювання, використовує податкові й інші стимули та створює сприятливі правові, інвестиційні та техніко-економічні умови для цієї діяльності.

3. Змішана стратегія (розповсюджена у Франції, Швеції), у тих країнах, де потужний державний сектор, відносно якого держава проводить активну інвестиційну політику, пряме та непряме регулювання. Для приватного сектора використовується переважно стратегія децентралізованого регулювання.

В Україні спостерігаються окремі риси кожної стратегії, однак в чистому вигляді вони не використовуються. Держава здійснює управління інвестиційною діяльністю шляхом реалізації інвестиційної політики, яка, у свою чергу, базується на законодавчих, нормативних актах й заходах, що сприяють створенню позитивного інвестиційного клімату у країні, який формується під впливом низки чинників, основними з яких є: передбачуваний темп інфляції; ставка проценту на ринку; ризики, пов'язані із законодавчими регуляторними й податковими нормами [8, с. 326].

У цьому контекст слід зазначити, що заходами щодо поліпшення інвестиційного клімату та збільшенню обсягу залучених інвестицій в Україні можуть бути такі: лібералізація зовнішньої торгівлі та руху іноземного капіталу; модернізація митної та транспортної політики; запровадження прозорої процедури сертифікації імпортованих товарів; стимулювання інвестиційної діяльності шляхом введення пільгового оподаткування; створення системи партнерської взаємодії органів влади та бізнесу, стабілізація законодавчого середовища та «правил гри» для бізнесу; удосконалення корпоративного, державного та публічного управління, зниження політичних ризиків [8, с. 326-327].

Враховуючи зазначене, доцільно відзначити, що управління інвестиційною діяльністю держави має передбачати формування пріоритетів стратегічного розвитку держави, використання методів та інструментів, що довели свою ефективність в розвинених країнах світу задля концентрування ресурсів усіх видів на пріоритетних, стратегічних напрямках розвитку української економіки.

Список використаних джерел:

1. Денисенко М. П., Бреус С. В. Забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів в умовах глобалізації. *Інвестиційно-інноваційні аспекти економічної безпеки на різних ієрархічних рівнях національної економіки* : монографія / за ред. проф. В. В. Лойко. К. : КНУТД, 2015. 212 с. С. 23-48.
2. Денисенко М. П., Бреус С. В. Тіньова економіка як чинник зниження рівня економічної безпеки держави. *Стратегічні пріоритети детінізації економіки України у системі економічної безпеки: макро та мікро вимір*: монографія / за ред. Черевка О.В. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. 2014. 442 с. С. 336-351.
3. Денисенко М. П., Бреус С. В. Економічна безпека держави та деструктивний вплив на неї тіньової економіки. *Вчені записки Університету «КРОК». Серія : Економіка*. 2014. Вип. 37. С. 25-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2014_37_6 (дата звернення 26.01.2021).
4. World investment report 2020. International production beyond the pandemic. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf (Last accessed: 26.01.2021).
5. Потік прямих іноземних інвестицій в Україну скоротився на 9% і склав \$2,4 млрд. URL: <https://mind.ua/news/20198561-potik-pryamih-inozemnih-investicij-v-ukrayinu-skorotivsya-na-9-i-sklav-24-mlrd> (дата звернення: 26.01.2021).
6. Через карантин у всьому світі обвалилися прямі іноземні інвестиції. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/obsyag-pryamih-investicij-u-sviti-vpav-udvichi-z-rochatku-roku-novini-ukrajina-11196296.html> (дата звернення: 26.01.2021).
7. Байден планує виділити на відновлення економіки 1,9 трильйона доларів. URL: <https://www.dw.com/uk/baiden-planuie-vydilyty-na-vidnovlennia-ekonomiky-19-tryliona-dolariv/a-56232897> (дата звернення: 26.01.2021).
8. Кравчук О. С. Механізми державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3 (38). С. 323-332.